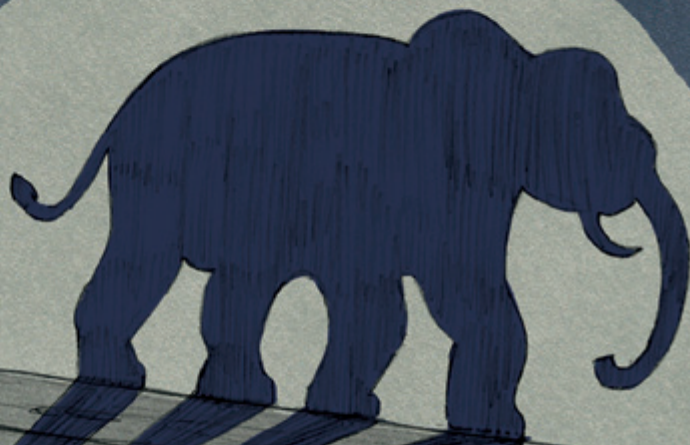

Educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO)

Competenties

*'Suppose we suddenly wake up and
see that what we thought to be this
and that, ain't this and that at all?'*
Jack Kerouac

■ voorwoord

Voor u ligt een EDO-competentielijst gelinkt aan de EDO-principes. De EDO-principes zijn een mogelijke leidraad om aspirant-leerkrachten handlingsbekwaam te maken om EDO in de scholen/klassen binnen te brengen. De verschillende principes zijn: nieuwe kennis opdoen, systeemdenken bevorderen, aandacht voor waardeontwikkeling en emoties en ten slotte een hoge mate van actiegerichtheid. De EDO-competenties zijn hierbij richtinggevende competenties waarover een toekomstige leerkracht dient te beschikken.

Deze voorlopige lijst kwam tot stand binnen het lerend netwerk 'Duurzame ontwikkeling in de lerarenopleiding' en is gebaseerd op 'Learning for the future: Competences in Education for Sustainable Development', een realisatie van de Expertgroep voor Competenties inzake Educatie voor Duurzame Ontwikkeling in toepassing van de Strategie voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling van de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). Dit document werd voorgesteld op de Zesde vergadering van de Stuurgroep voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (UNECE) op 7 april 2011 in Genève.

Gebruik

Deze lijst kunt u op tal van manieren en in verschillende contexten gebruiken om het debat met en tussen lerarenopleiders in kleuter-, lager en secundair onderwijs te voeden. Zo kan het concept duurzame ontwikkeling en de bereidheid om dit in het curriculum op te nemen, zich verder verspreiden.

Enkele mogelijkheden:

- ★ *Inspiratie om in debat te gaan met collega-lerarenopleiders over het vertalen van een domeinspecifiek leerresultaat (voor alle lerarenopleidingen) naar een opleidingsspecifiek leerresultaat (voor een specifieke instelling). Bijvoorbeeld: bachelor secundair onderwijs: het concretiseren van 'Een leerkracht kan kritisch en met een open geest nadenken over maatschappelijke ontwikkelingen'.*
- ★ *Inspiratie om de verhouding tussen de EDO-competenties en de bestaande basiscompetenties te bepalen.*
- ★ *Leidraad bij het uitstippelen van een leerlijn duurzame ontwikkeling.*
- ★ ...

Naast de overduidelijke mogelijkheden, willen we ook wijzen op de noodzaak om deze lijst met voldoende kritische zin te benaderen.

Wie met educatie (voor duurzame ontwikkeling) bezig is, realiseert zich al snel dat niet 'alles' te vatten valt in competenties (meesterschap leerkracht, diepgang EDO-principes) én dat competenties voor duurzame ontwikkeling niet als afzonderlijk te bereiken doelstellingen (verwevenheid EDO-principes) beschouwd mogen worden.

U gebruikt deze lijst dus beter niet als afvinklijst. Kortom: het geheel is hier niet gelijk aan de som van de delen.

Tot slot nog een woordje uitleg over de illustraties. Jong talent Delphine Frantzen illustreerde per principe een toepasselijk citaat. De illustraties en citaten zetten aan tot nadenken en bieden ons een originele invalshoek op de eerder abstracte competenties.

Meer info: <http://ecocampus.lne.be>

EDO-Competentielijst

Nieuwe kennis

1. De leerkracht zoekt naar fundamentele oorzaken en effecten van duurzaamheidsvraagstukken en kan hierbij relevante informatiebronnen raadplegen.
2. De leerkracht past kritisch denken, in de toekomst kijken en creatief denken toe om alternatieven te formuleren voor duurzaamheidsvraagstukken.
3. De leerkracht kan veranderingsprocessen in de maatschappij kritisch inschatten vanuit een duurzaam perspectief. Hij/zij stelt deze inschatting voortdurend bij naar aanleiding van nieuwe inzichten en visies.
4. De leerkracht bouwt aan een visie rond een duurzame toekomst en is bereid zijn/haar handelingen hieraan aan te passen.
5. De leerkracht heeft inzicht in welke onderwijsprocessen en -systemen nodig zijn om leerlingen voor te bereiden op nieuwe uitdagingen en een transitie naar duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen.

CITAAT Muriel Strode

I will not follow where the path may lead; instead I will go where there is no path and leave a trail.

Systeemdenken

1. De leerkracht kan afwisselend verbredend en verdiepend denken bij het bestuderen van duurzaamheidsvraagstukken.
2. De leerkracht kan de werking van natuurlijke, sociale en economische systemen omschrijven en de wijze waarop ze met elkaar vervlochten zijn.
3. De leerkracht kan de onderlinge afhankelijkheid van mensen hier en elders, nu en later omschrijven.
4. De leerkracht zoekt actief naar situaties om systeemdenken met de leerlingen toe te passen.

CITAAT Sir Geoffrey Vickers

A trap is a trap only for creatures which cannot solve the problem that it sets.

Waardenontwikkeling

1. De leerkracht erkent de nood aan een transitie naar een duurzame maatschappij.
2. De leerkracht kent zijn persoonlijke waarden en toont begrip voor die van anderen.
3. De leerkracht ondersteunt leerlingen om hun eigen waarden te verduidelijken, te confronteren met alternatieven en indien gewenst bij te stellen.
4. De leerkracht legt onderliggende waarden en waardenconflicten in duurzaamheidsvraagstukken bloot.
5. De leerkracht belicht veronderstellingen en machtsverhoudingen die aan de basis liggen van duurzaamheidsvraagstukken.

CITAAT Mary Kendall Browne

Preconceived notions are the locks on the door to wisdom.

Omgaan met emoties

1. De leerkracht heeft inzicht in zijn/haar eigen gevoelens en emoties m.b.t duurzaamheidsvraagstukken en kan deze betekenisvol uiten.
2. De leerkracht kan dilemma's, problemen, spanningen en conflicten in klascontext vanuit verschillende invalshoeken belichten.
3. De leerkracht stimuleert en begeleidt leerlingen om inzicht te krijgen in hun eigen gevoelens en emoties m.b.t duurzaamheidsvraagstukken en om deze betekenisvol te uiten.
4. De leerkracht kan emoties van leerlingen aangrijpen om verschillen in waarden te verhelderen.

CITAAT Vincent Van Gogh

Mon brave – n'oublions pas que les petites émotions sont les grands capitaines de nos vies et qu'à celles là nous y obéissons sans le savoir.

Actiegerichtheid

1. De leerkracht kan een hoopvol perspectief bieden op de verandering die nodig is voor duurzame ontwikkeling.
2. De leerkracht gebruikt duurzaamheidsvraagstukken om een krachtige leeromgeving te ontwerpen waarbij leerlingen worden aangespoord tot actief wereldburgerschap.
3. De leerkracht werkt samen met anderen om in het onderwijs op micro-, meso- en macroniveau veranderingen in het belang van een duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen.

CITAAT Benjamin Franklin

Well done is better than well said.

Lerend netwerk 'Integratie van duurzame ontwikkeling in de lerarenopleiding'

Wilt u ook aan de slag met de integratie van duurzame ontwikkeling in uw lerarenopleiding?

Sluit u dan zeker aan bij het lerend netwerk voor en door docenten uit de lerarenopleiding en geïnteresseerden uit het werkveld. Dit lerend netwerk komt jaarlijks tweemaal samen om kennis uit te wisselen en op te bouwen over de integratie van duurzame ontwikkeling in de curricula van lerarenopleidingen. Dit gebeurt onder meer door het uitwisselen van ervaringen en didactische methodes en materialen. De komende twee jaar (2013-2015) wordt bovendien intensief gewerkt aan een publicatie met een waaier aan achtergronden en praktijkvoorbeelden gelinkt aan de hierboven uitgewerkte EDO-principes. Meer informatie kunt u vinden op de website van Ecocampus: <http://ecocampus.lne.be>

Colofon

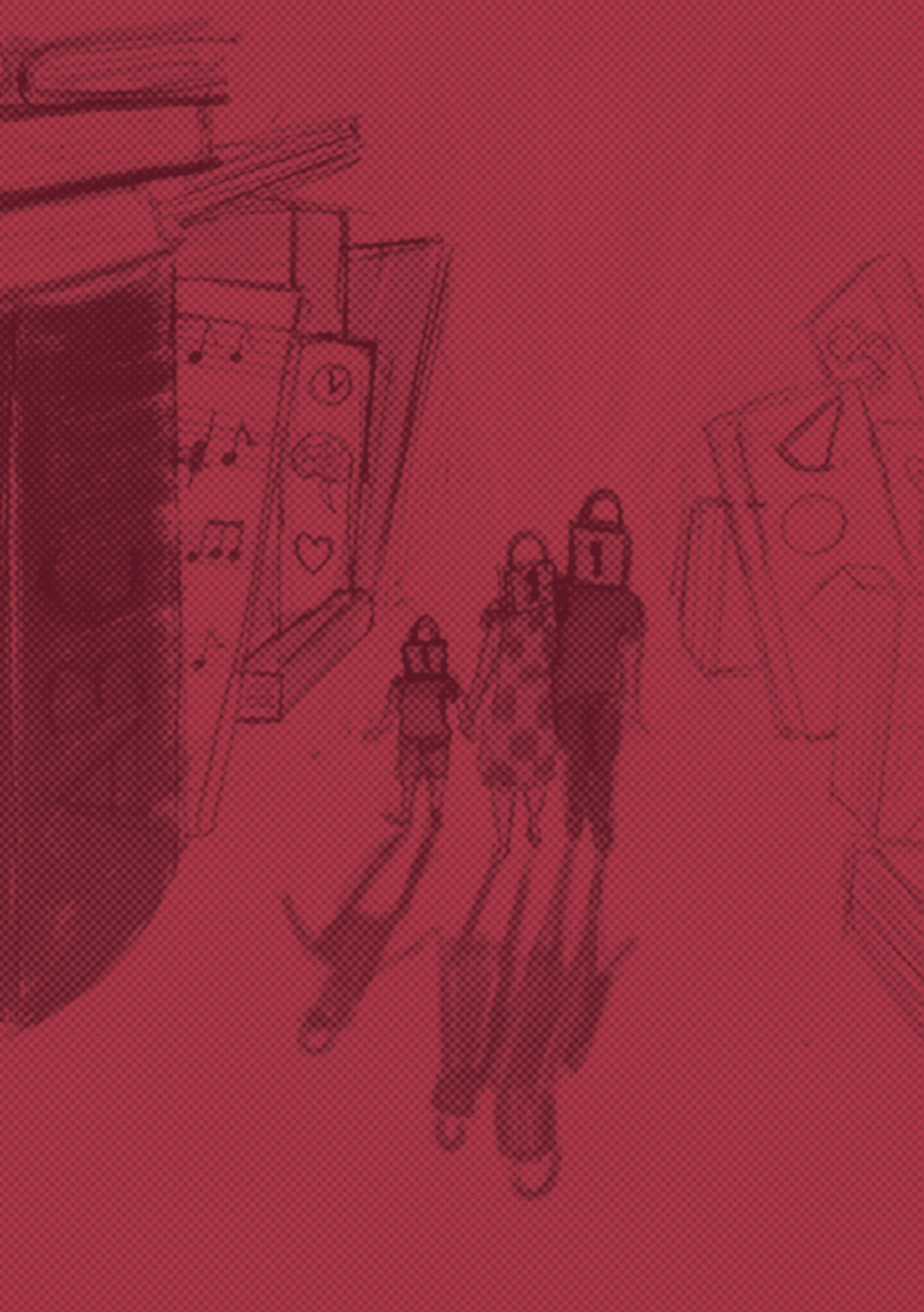
Deze publicatie is een uitgave van het Departement Leefmilieu,
Natuur en Energie van de Vlaamse overheid,
Afdeling Milieu-integratie en -subsiëringen,
Koning Albert II-laan 20 bus 8,
1000 Brussel,
tel. 02 553 80 56, fax 02 553 80 55.
<http://ecocampus.lne.be>

Opmaak: Dienst Milieucommunicatie en -informatie

Beeldmateriaal: Delphine Frantzen

Uitgave: september 2013

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Pierre Heirman, secretaris-generaal,
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Koning Albert II - laan 20 bus 8 - 1000 Brussel
Telefoon: 02 553 80 11 - Fax: 02 553 80 05 - info@lne.be - www.lne.be